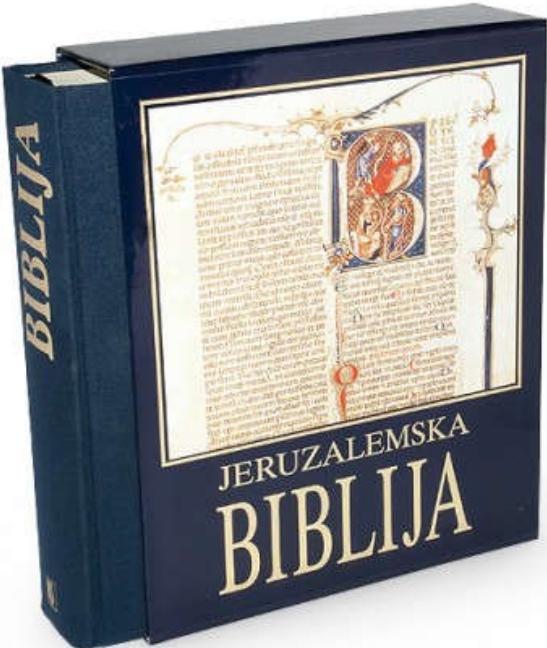
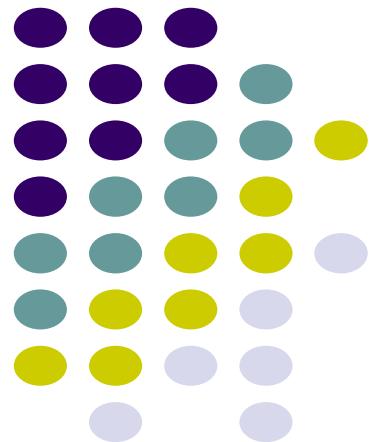

Uvod u Bibliju kao povijesna znanost

od 18. stoljeća

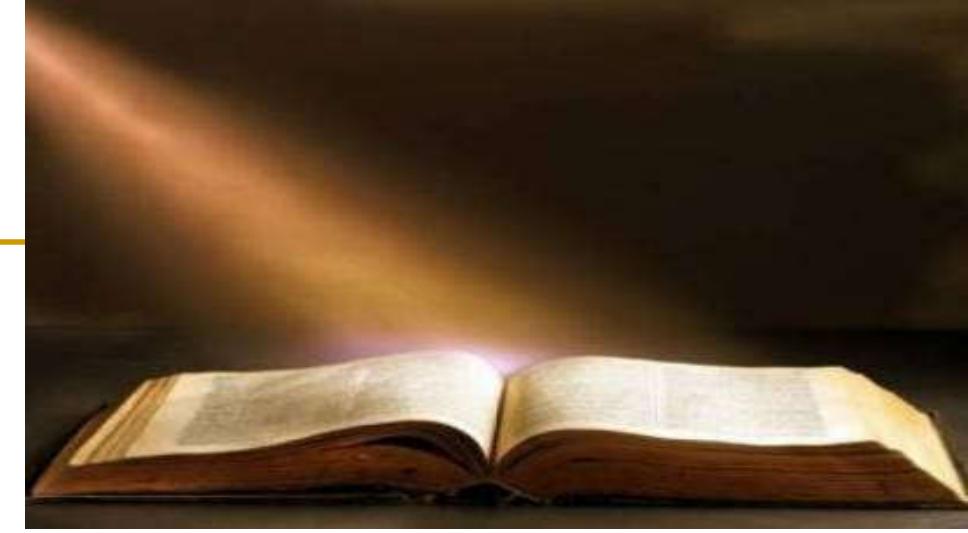

**Uvod u Bibliju, ECTS 3
četvrtkom u 10:15, P14**

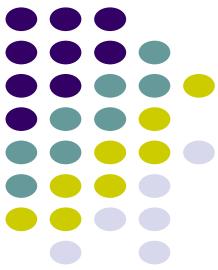
Uvod u Bibliju

UP0060; ISVU: 23559

Ljetni semestar ak. g. 2020./21.

amdg.ffrz.hr → nastava → FFRZ

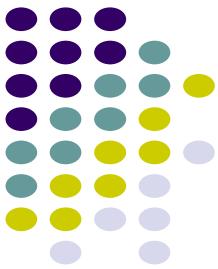

Nastanak biblijskih spisa

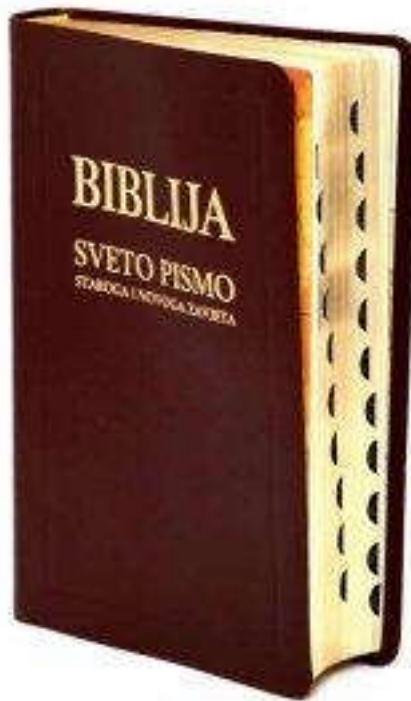
- tekstualna kritika i analiza rukopisa
- apostolska predaja – nadahnutost – kanon
- povijesno-kritička metoda
 - u kanonu treba istraživati punom kritičnošću povijesne znanosti
- povijest ranokršćanske literature
 - 1. pismo Klementa Rimskog, pisma Ignacija Antiohijskog, Polikarpova i Barnabina poslanica...
 - apokrifi

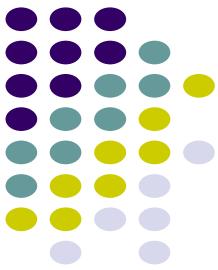

Teorija književnosti i teologija

- književne vrste
- teološka poruka također u samim spisima
- *Kanon* nastaje iz potrebe da se stvari prikupe i da se preuzme obveza
- Ima li izgubljenih spisa?
 - 1 Kor 5,9 Napisah vam u poslanici... 11 napisah vam...
- opisano nadilazi opis:
 - Iv 20,30: Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi.

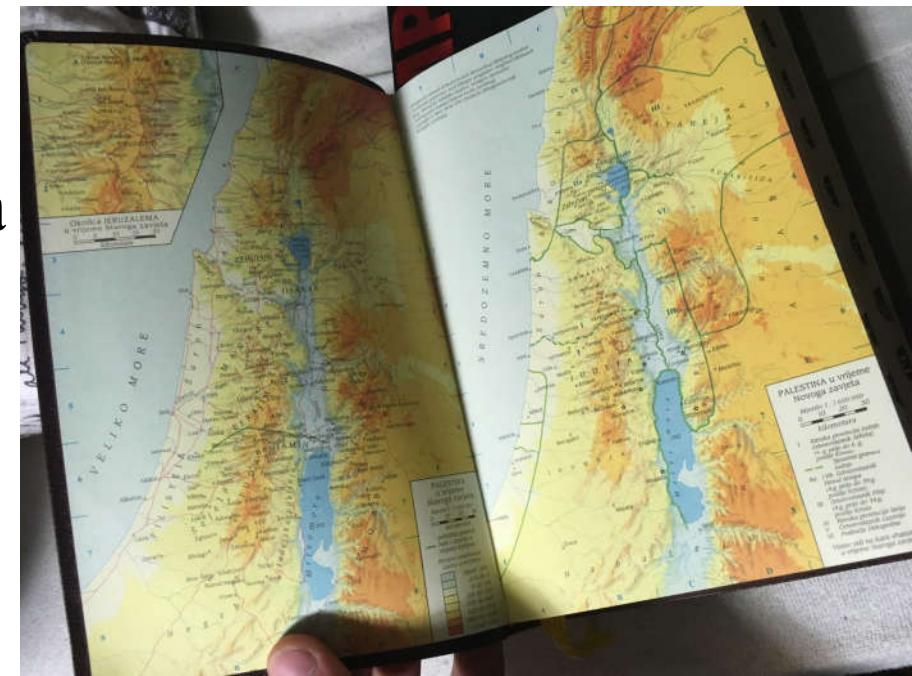

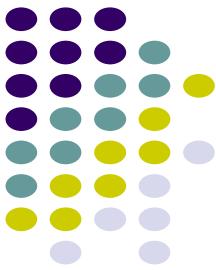
Povijest

- kanon povjesna činjenica
- i locus theologicus
- rekonstruirani redoslijed nastanka NZ:
 - Pavlove poslanice
 - Sinoptička evanđelja, Djela apostolska
 - Pavlovski spisi + Posl. Hebrejima
 - Katoličke poslanice
 - Ivanovski spisi

- SZ dovršen:

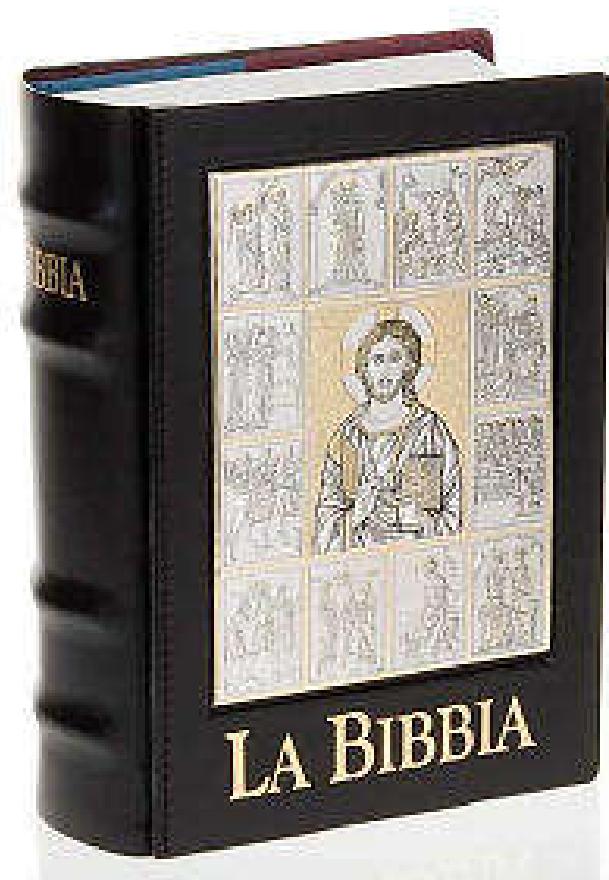
- Zakon (Tora) - 400. pr. Kr.
- Proroci – 200. pr. Kr.
- Spisi – od 200. pr. Kr.

Znanstvena pitanja

- pisac, mjesto i vrijeme pisanja
- primatelji (adresati)
- ustroj teksta (kompozicija)
 - kontekst (2 značenja), “dinamika”
 - literarna cjelovitost
- književne vrste, tradicije, izvori
- važnost za povijest religija
- teološka poruka

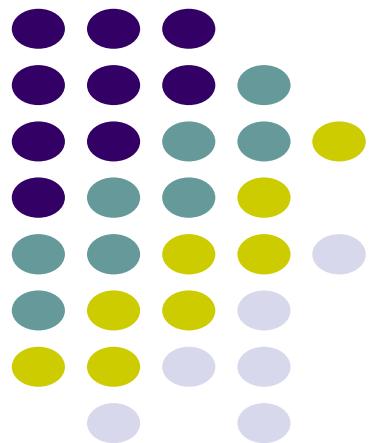

Nadahnuće

Dei Verbum

Konstitucija II. vatikanskog koncila o
božanskoj objavi

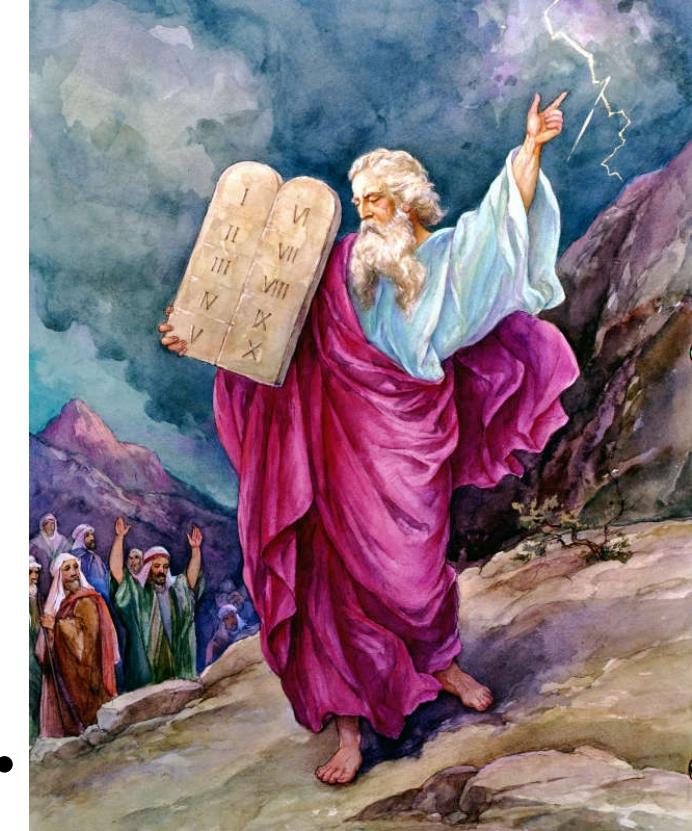
Božja Objava

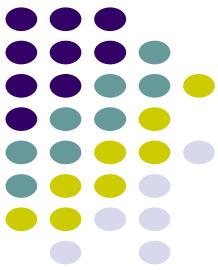
- sve je Pismo Bogom nadahunto θεόπνευστος
- sve knjige sa svim dijelovima
 - Iv 20,30: zapisano je da *vjerujete*:
Isus je Krist, Sin Božji,
i da vjerujući *imate život* u imenu njegovu.
 - 2 Tim 3,16: Sve Pismo, bogoduho,
korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje,
odgajanje (=Tora) u pravednosti (= spasenje, otkupljenje)

Autor i autori

- Bog – autor Sv. pisma
 - Riječi Sv. pisma jesu Božje riječi
 - glavni i prvotni autor
- Ijudski pisci: jezik, stil, mentalitet...
 - “hagiografi”
 - skupljaju gradivo, čitaju, prosuđuju i pišu.
 - Duh Sveti nadahnjuje

U istom Duhu

- proročka i biblijska inspiracija
- pisanje i čuvanje do našeg vremena
- bogatstvo i pravila
ljudskog govora
- sv. Jeronim

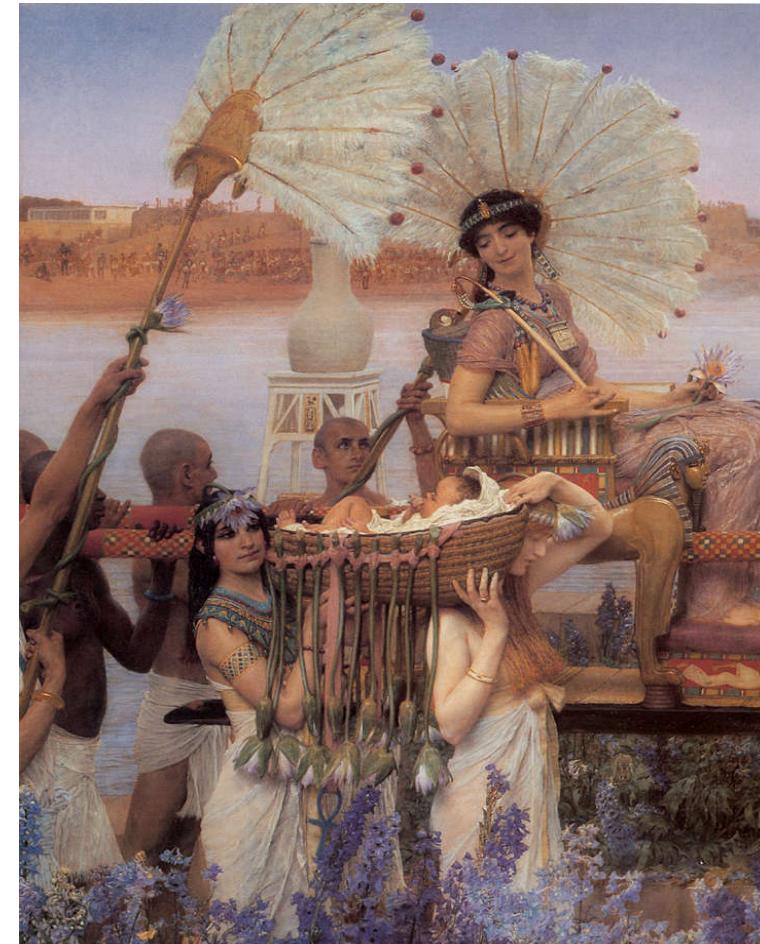
Mojsije u Starom zavjetu

Od rođenja (Izl 2) do smrti (Pnz 34)

poslanik, učenik, prijatelj,
uzor-prorok, zagovornik,
i sluga Gospodnji

Od djeteta do spasitelja Božjeg naroda

- Stavljen u košaru (korablјicu – **תְּבָה** *tebâ*)
- Sin faraonove kćeri (Izl 2,10)
 - Ime **מֹשֶׁה** *moše* – onaj koji izvlači
- Izraelci – “braća” (Izl 2,11)
- Udara Egipćanina (Izl 2,12)
 - Njegovi ga optužuju (v14)
 - Faraon ga želi ubiti (v15)
- Bijeg
 - Spasitelj (v17)

Sir Lawrence Alma-Tadema, Mojsije
pronaden, 1904.

Mojsijevo zvanje

- **שָׁלַח šalah poslati – הַלְךָ halak ići**
- **5 elemenata: nevolja, nalog, prigovor, obećanje, znak**
 - 3 predmeta prigovora:
 - Tko sam ja (Izl 3,11)
 - Kako mu je ime (3,13)
 - Ako mi ne povjeruju (4,1)
- **Bog – Jahve – poslanik Jahvin**
 - Mojsije treba skinuti obuću (Izl 3,5)
 - Bit ću, ma tko da ću biti (3,14)
 - Spomen iz naraštaja u naraštaj (3,15)
- **עַמִּי ‘amî moj narod (3,7); יְרֵד jarad sići (3,8)**

Veliki izlazak (Izl 14)

□ Vjera (Izl 14,31) ← Smrtni strah (v10)

- Faraon i kola (v9)

□ Izraelci napadaju Mojsija (v11s): “smrt u pustinji” 2x

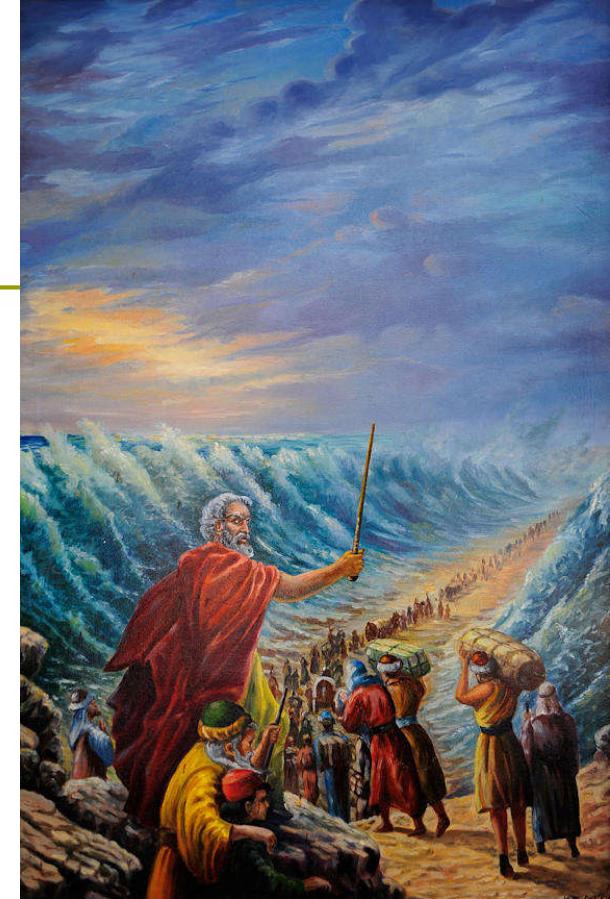
□ Mojsije:

- Ne *bojte* se v13 (usp. v10) – *spasenje* (usp. v30; 15,2)
- *Vapi* pred Bogom (v15 usp. v10)

□ Bog se bori (v14.25)

- Anđeo i stup od oblaka na začelju (v19)
- Otvrdnuto srce faraonovo (v8.23)
- Vjetar
- Bezopasni napadači (v24)

- Rezultat (Izl 14,4.17):
 - Božja proslava (v4.17)
 - usp. pjesma: 15,1.21

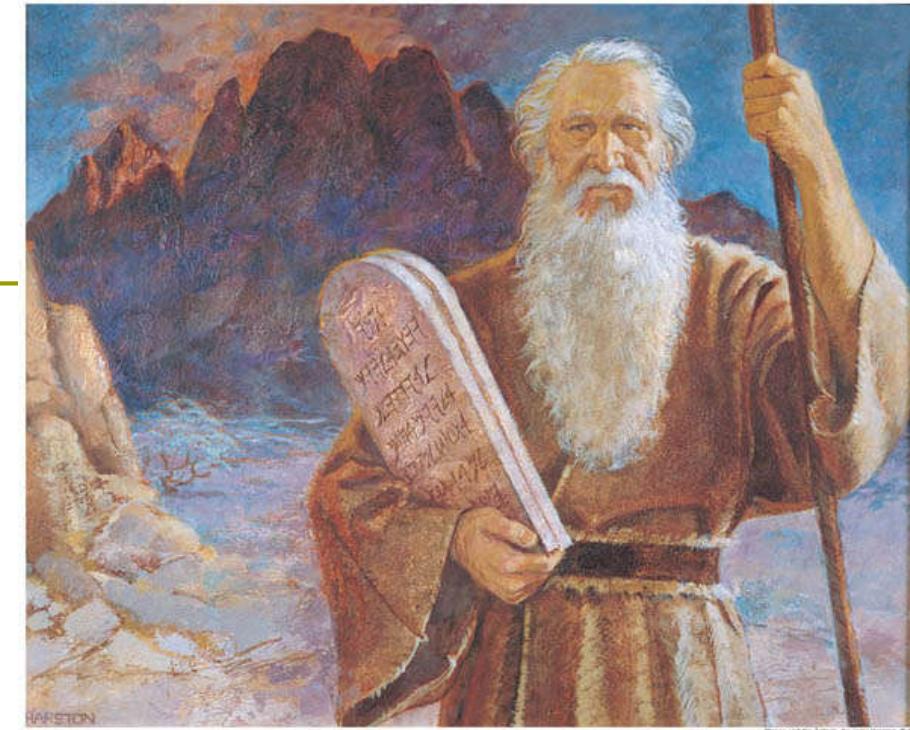
Zagovornik

- **Zlatno tele Izl 32,10–14**
 - Čemu gnjev (v11); smiri gnjev? (v12)
 - Obraćenje *šub* v12;
 - Smiluj se v12 – smilovao se v14
- **Pobuna naroda (Br 11)**
 - Mojsije: Smrt kao rješenje? (Br 11,15)
- **Buna: Povratak u Egipat (Br 14,3)**
 - Oprosti (v19) – oprštam (v20)
- **Moli za Mirjam (Br 12,13), za Arona (Pnz 9,20)**

Prorok, Sluga Jahvin

- Uzor prorok Pnz 18,15
- → Isus (Dj 3,22)
 - Prorok prima i prenosi Božje riječi (Pnz 18,18)
 - Prorok izvodi i čuva Izraela (Hš 12,14)
- Poslušan do smrti (Pnz 32,50; 34,5.7)
 - Usp. Isus: + do smrti na križu (Fil 2,8)
- sluga Gospodnji (34,5)

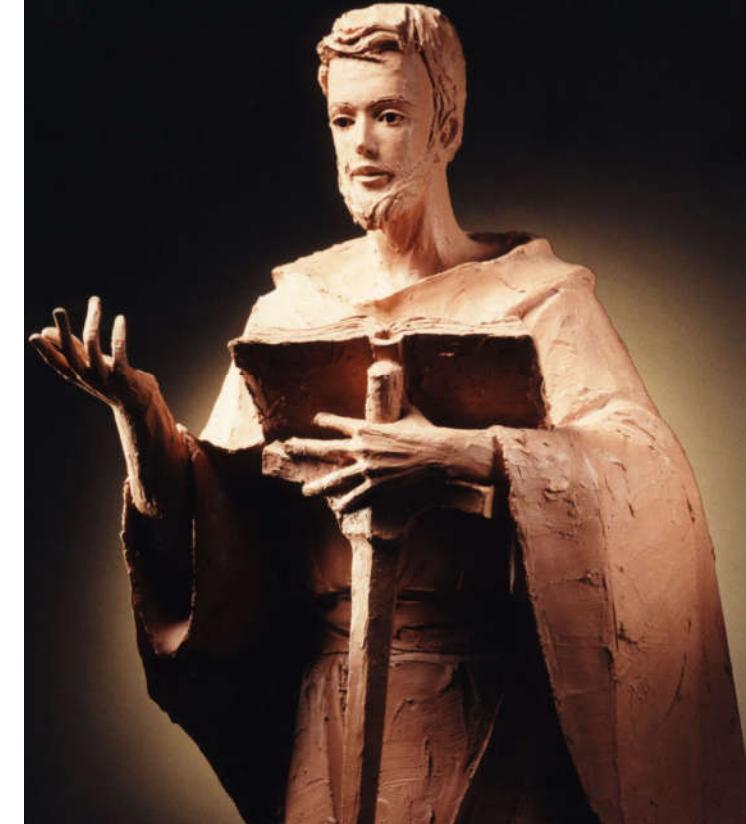
Pavao – obraćenik i apostol

**Učenik i učitelj Riječi
Farizej postao Kristov sljedbenik**

Prvi novozavjetni pisac

- Prvi kršćanski teolog
- Biografija:
 - u Djelima apostolskim
 - u Poslanicama
- Tri misijska putovanja
 - Μελίτη (Dj 28,1)
 - na Mljetu?
- Prvi dokumenti 1 Kor 11,23-25; 15,3-8 – o čemu?
 - o uskrsnuću (1 Kor 15,3-8), o euharistiji (1 Kor 11,23-25)

Pavlovski spisi

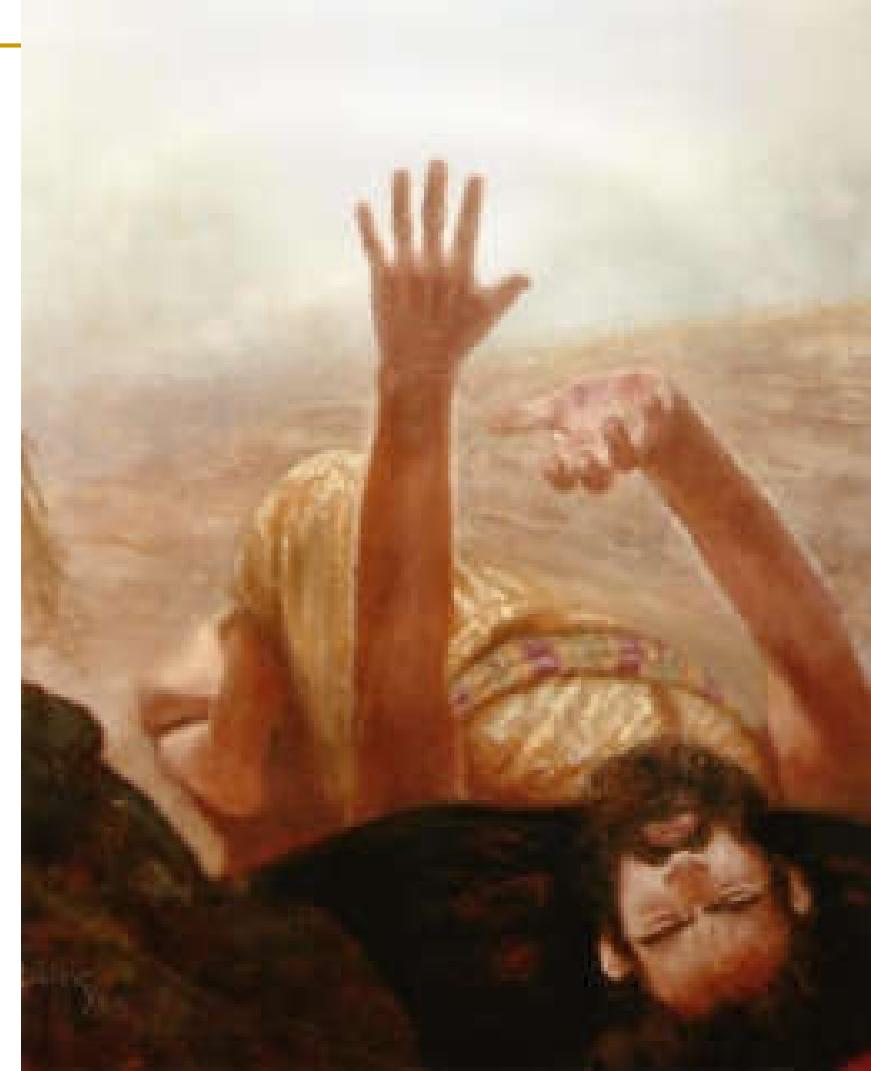
Rim	1 Kor	2 Kor	Gal
Ef	Fil	Kol	1 Sol
2 Sol	1 Tim	2 Tim	Tit
Flm	Heb		

- logička podjela
 - velike
 - iz sužanstva
 - pastoralne

- povjesničarska podjela:
 - Pavlove
 - 1 Sol
 - 1 i 2 Kor
 - Gal, Rim
 - Fil
 - Flm
 - “deuteropaulinum”
 - Kol
 - Ef
 - 2 Sol
 - 1/2 Tim, Tit
 - Heb

Farizej obraćenik

- “Zadahnut” protiv Crkve (Dj 9,1s)
 - Zakonito, na svoju iniciativu
 - usp. pustošio Crkvu (Dj 8,3; Gal 1,13)
 - Doživljaj na putu u Damask:
- 1. svjetlo s neba (Dj 9,3)
 - Prosvjetljenje
 - “djeca svjetla” (1 Sol 5,5)
 - “oružje svjetlosti” (Rim 13,12)
- 2. Pao na tlo
 - = pasti ničice, pokloniti se?

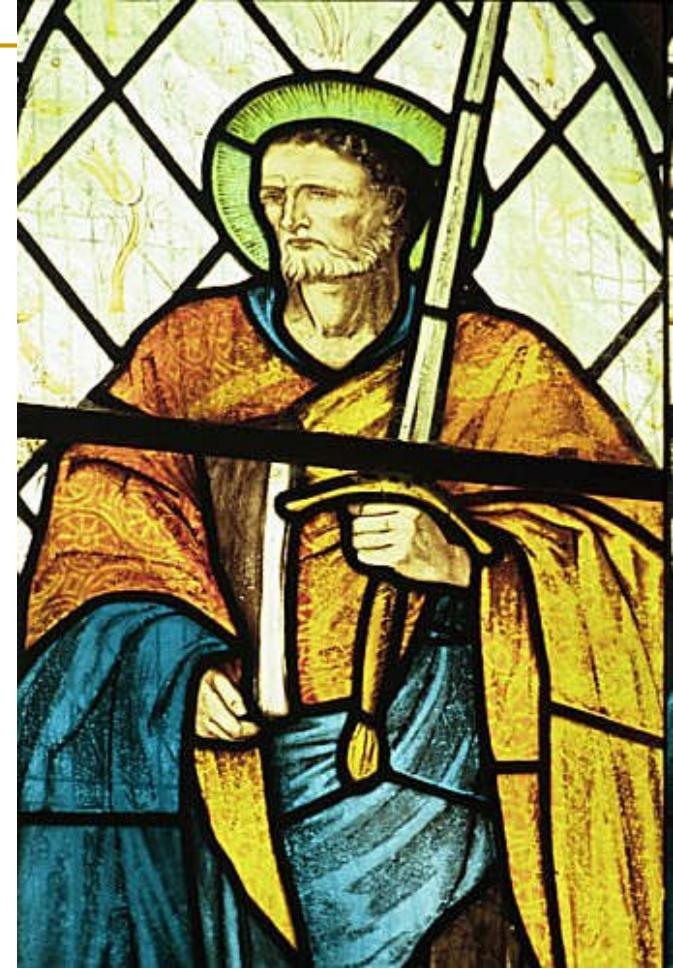
Preokret

- Dvaput “Savle” (Dj 9,4; 22,7; 26,14)
 - Hebrejski (Dj 26,14)
 - Kao Abraham, Mojsije, Samuel
- Novo ime: ne više Šaul od Dj 13,9
 - Usp. Jakov-Izrael, Šimun-Kefa
- Nov životni prostor: “ἐν Χριστῷ”
 - Usp. Ostanite u meni (Iv 15,5)
 - Novo stvorenje (2 Kor 5,17; Gal 6,15)
 - “Stari zavjet” (2 Kor 3,14)
 - Pravednost od Boga, ne po djelima (Gal 2,16; Fil 3,9)

Novo zajedništvo

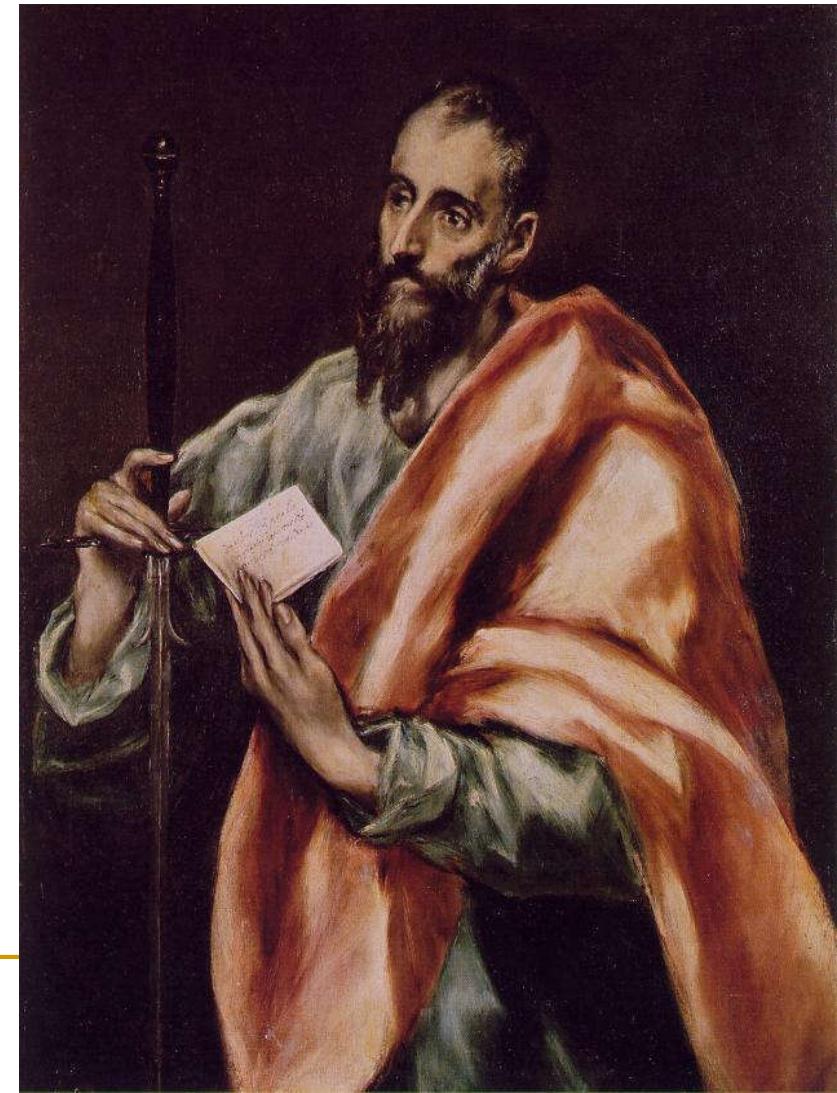
- ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς (Dj 9,5; 22,8; 26,15)
“Ja sam Isus”
 - tri dana sljepoće i posta (Dj 9,9) – Pasha?
 - video Isusa (1 Kor 9,1)
- “braća”, “sveti”
- autoritet uz Petra i Jakova (Gal 1,18s)
 - primljen među tri “stupa”: + Ivan Gal 2,9
- *suradnici:*
Barnaba, Silvan, Timotej, Tit, Tihik...
- liturgija, talenti + ljubav

W. Morris, Sv. Pavao, vitraj u crkvi u Ponsonbyju, Velika Britanija

Nositelj predaje i komunikator

- Abraham i Mojsije
- Pavao “stvaratelj” Riječi
 - Uskrs, Euharistija
- Predaje što je primio
- Pridružen apostolima
- Putuje i piše
- Surađuje

Lukavi hrlitelj

- Zakon ipak obvezuje (Gal 5,14)
- Timotej obrezan
- Pavao prihvaća carski sud
- Žuri prema naprijed
 - Kao Isus koji je prihvatio ljudsku težnju: Koje li muke za me (Lk 12,50)
- Jedina optužba (Dj 24,21; 26,23):
- Propovijeda uskrsnuće

